

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100670

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-02-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Орлик Михайло Васильович

2. Orlyk Mykhailo Vasyliovych

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Соціальні та поведінкові науки. Економіка

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 27-01-2022

Спеціальність за освітою: Фінанси, банківська справа та страхування

Місце роботи здобувача: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, м. Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., Київська обл., 08401, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 23.073.006

Повне найменування юридичної особи: Центральноукраїнський національний технічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070950

Місцезнаходження: просп. Університетський, буд. 8, м. Кропивницький, Кропивницький р-н., Кіровоградська обл., 25006, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Центральноукраїнський національний технічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070950

Місцезнаходження: просп. Університетський, буд. 8, м. Кропивницький, Кропивницький р-н., Кіровоградська обл., 25006, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

Повне найменування юридичної особи: Центральноукраїнський національний технічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070950

Місцезнаходження: просп. Університетський, буд. 8, м. Кропивницький, Кропивницький р-н., Кіровоградська обл., 25006, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 06.43, 06.73.75

Тема дисертації:

1. Еволюція системи кредитування в Наддніпрянській Україні (кінець XVIII – початок XX ст.)
2. The crediting evolution of the Naddnieper Ukraine (the end of the 18th - the beginning of the 20th centuries)

Реферат:

1. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методологічних засад дослідження еволюції кредитування у Наддніпрянській Україні в період кінця XVIII – початку XX ст. на основі комплексного історико-економічного аналізу та розробка науково-практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності кредитування на ринку фінансових послуг України. У дисертаційному дослідженні розглянуто та проаналізовано теоретичні основи економічного вчення про кредитування за трьома існуючими теоріями: натуралістична теорія кредиту, капіталотворча теорія та марксистська теорія, на основі яких було висвітлено теоретичну базу становлення та розвитку кредитної системи у Наддніпрянській Україні та розкрито економічну сутність кредиту. На основі історико-економічного аналізу праць XIX – початку XX ст. з'ясовано особливості формування та трансформації наукових поглядів під впливом економічних і політичних процесів та встановлено, що при формуванні кредитної політики урядом Російської імперії широко вивчався та застосовувався на практиці досвід країн Європи. Обґрунтовано значний внесок українських економістів дорядянської доби у розвиток економічної думки, який мав позитивний вплив не лише на формування вітчизняної економічної школи, а й широко застосовувався при реформуванні кредитної системи Російської імперії у цілому, що відповідним чином позначилося на становленні й розвитку фінансово-кредитної системи Наддніпрянської України. У дисертації розглянуто та проаналізовано праці представників сучасної вітчизняної економічної думки щодо проблем кредитування в українських губерніях та встановлено їх основні напрями: 1) становлення та діяльність імперських державних банків; 2) розвиток аграрного кредитування в українських губерніях; 3) становлення банківської системи; 4) розвиток кредитної кооперації; 5) діяльність інших фінансово-кредитних установ. При цьому, переважна більшість дослідників розглядала зазначені питання за регіональним принципом – окремо розглядалися групи українських губерній Лівобережжя, Правобережжя, Півдня України або ж досліджувалися окремі українські губернії (Поділля, Волинь, Чернігівщина, Таврія, Київщина тощо). Доведено, що приватне банківництво на українських землях у дореформений період було слабо розвинене, проте в цей час формувались основи розвитку дрібного кредиту у формі позикових кас при поміщицьких маєтках та сільських банках, а також у великих торговельно-промислових містах (Одесі, Києві, Харкові, Бердичеві та ін.) почали засновуватися банкірські дома, що здійснювали певний спектр банківських операцій, у тому числі й позикові, а також торгові дома, що поєднували торговельну та банківську діяльність. На основі дослідження процесу розвитку комерційного банківського кредитування післяреформеного періоду (кінець XIX – початку XX ст.) встановлено його активізацію та поширення на всю територію Наддніпрянщини протягом наступного періоду. Визначено характерну особливість діяльності Державного Банку – здійснення поряд із управлінням державними фінансами, регулятивних функцій у межах існуючої банківської системи, кредитування інших банків та кредитних установ. За результатами аналізу процесу становлення і розвитку іпотечного кредитування другої половини XIX – початку XX ст. виявлено, що головною особливістю побудови імперської системи іпотечного кредитування банківськими установами можна вважати її становий принцип щодо визначення кола позичальників. У дисертації висвітлено процес формування в українських губерніях системи вітчизняної кредитної кооперації як основи дрібного кредитування. Акцентовано увагу на причинах її виникнення у другій половині XIX ст. та принципах кредитування закладів дрібного кредитування нового типу, – у формі ощадно-позичкових та кредитних товариств. У досліджуваній період такі заклади стали ефективною формою об'єднання українського селянства для кредитування з метою викупу земель та придбання сільськогосподарського інвентаря тощо. У результаті дослідження закладів дрібного кредиту доведено, що

вони мали ознаки кооперативних товариств. З'ясовано, що особливості механізму кредитування товариствами взаємного кредиту в Наддніпрянській Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. були сформовані під впливом європейського досвіду самоорганізації зацікавлених осіб щодо створення товариств взаємного кредиту на умовах взаємної поруки членів товариства, які одночасно були і власниками, і користувачами кредитних послуг товариства на визначених статутних умовах. Обґрунтовано науково-практичні рекомендації щодо використання історичного досвіду еволюції системи кредитування в сучасних умовах. Показово, що саме приватна власність на землю відкриває суттєві можливості розвитку довгострокового іпотечного кредитування, що сприятиме інвестуванню у розвиток сільського господарства країни та інші галузі економіки.

2. The purpose of the thesis work is to deepen insight into the theoretical and methodological principles of investigation the crediting evolution of the Naddnieper Ukraine for the period of the end of the 18th the beginning of the 20th centuries based on the comprehensive historical and theoretical analysis and to develop recommendations concerning the enhancing the effectiveness of lending at the domestic market of finance services. In this doctoral dissertation were examined and analysed theoretical basics of History of Economic Doctrines on lending according to three existing theories: naturalistic, capitalmaking, Marxist theory under these theories was highlighted theoretical basics of formation and development of the credit system of the Naddnieper Ukraine, and the economic essence of the loan was disclosed. Using as the basis historical and economic analysis of studies of the 19th - beginning of the 20th century, it was established the formation and transformation of scientific views which were influenced by economic and political historical processes, and it was found out that the Russian Empire considered the experience of the European countries during its credit policy formation. It has been proven that significant contribution of the Ukrainian economists of the imperial era to the development of economic thought had a positive impact not only on the formation of the national economic school, but also was widely used in reforming the credit system of the Russian Empire as a whole, which had a corresponding reflection on the formation and development of the financial and credit system of the Dnieper Ukraine. It has been analysed the state of the modern domestic economic thought concerning crediting problem in the Ukrainian territory during imperial era and found that they were proceeding by these main directions: 1) establishment and activities of the state empire banks; 2) the development of agricultural crediting at the Ukrainian territory; 3) bank system formation; 4) development of the credit cooperation; 5) activity of other financial and credit societies and institutions. Most scientists considered these issues using regional principles. It was separately investigated groups of Ukrainian governorates of the Leftbank Ukraine, Right-bank Ukraine, Southern Ukraine or it was studied distinct Ukrainian governorates. It has been proved that private banks in the Ukrainian territory in the pre-reform period was poorly developed, however the basis of development of small loan was established by loan cash desks attached to landlordly estates and rural banks. In large commercial and industrial cities begin to establish both banking houses, which carried out a certain range of banking operations including borrowing operations and trading houses combining trading and banking activities. Investigating the development process of commercial bank lending in the postreform period (late 19th - early 20th centuries) were discovered its intensification and spreading to the whole territory of Naddnieper Ukraine. It was founded that the characteristic feature of State Bank was the existence near public financial management, regulating functions of the existing bank system, crediting of other banks and institutions in addition. Analyzing the formation and development of mortgage lending in the second half of the 19th - early 20th centuries it was found that the main feature of building an imperial system of mortgage lending by banking institutions could be considered its social class principle concerning determination of the circle of borrowers. We have been investigated and highlighted the formation process of domestic credit cooperation as the basis of small loan. The attention was paid to the reasons of origin and crediting principles of small credit institutions of the new type in the form of savings and loan associations and credit societies, which were the effective form of uniting the Ukrainian peasantry for lending in order to buy out land and purchase agricultural equipment. It was found that specialties of lending mechanism by the mutual credit societies in the Naddnieper Ukraine in the first half of the 19th -the beginning of the 20th century was formed under the influence of the widespread at that time European experience of stakeholders' self-organization in order

to create mutual credit societies on conditions of mutual guarantee of society members, who were at the same time founders and borrowers on conditions determined under the terms of the charter. In providing grounds for using historical experience of the credit system evolution in the modern conditions, it was highlighted, that private land ownership offers significant opportunities for development of the long-term mortgage lending, will contribute to Investing in development of agriculture and other branches of the economy.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пальчевич Галина Тадеївна
2. Palchevych Halyna Tadieivna

Кваліфікація: 08.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Швець Володимир Євгенович
2. Shvets Volodymyr Yevhenovych

Кваліфікація: 08.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пантелеймоненко Андрій Олексійович
2. Panteleimonenko Andrii Oleksiyovych

Кваліфікація: 08.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попов Володимир Миколайович
2. Popov Volodymyr Mykolaiovych

Кваліфікація: 08.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зайченко Володимир Васильович

2. Zaichenko Volodymyr Vasyliovych

Кваліфікація: 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Шалімова Наталія Станіславівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Шалімова Наталія Станіславівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.